

De vogelaar, het milieu en de toekomst

Door Jules Philippona

Een klein deel van het nederlandse volk houdt zich actief bezig met het waarnemen en bestuderen van vogels. Een groter aantal mensen heeft belangstelling voor de natuur en als zodanig ook wel voor de vogels die daarin leven. De meeste inwoners van ons land letten zelden bewust op vogels.

Afbraak van het milieu

De klappen die het milieu treffen, komen bij de vogelaar hard aan. Jarenlang kende hij mooie gebieden, die rijk waren aan zijn gevederde vrienden en nu worden aangetast of verdwijnen. Hij heeft sternbroedplaatsen gekend die de laatste jaren leeg blijven. Hij wist plekjes waar iedere winter de slechtvalk verscheen. Als je zulke dingen overdenkt, zijn er momenten die somber stemmen. Je kunt je dan geheel inleven in nostalgische stukjes als van Gerard Ouweneel (1965 en 1971) en Hans Warren (1971).

Gelukkig zijn er ook lichtpuntjes. Sommige vogelsoorten nemen duidelijk toe. Persoonlijk put ik voorlopig moed uit de gunstige resultaten van de huiswaluw tellingen en in de toename van de kolgans in de westeuropese winterkwartieren. Maar ondertussen weet je toch, dat in de afbraak van het milieu vele vogels meegezogen zullen worden.

Verschillende van ons weten zich aardig te pantseren tegen de akeligheden van buiten af en proberen te genieten van alles dat er nog is en denken niet te veel aan de toekomst. Anderen gaan op in wetenschappelijk onderzoek. We weten natuurlijk allemaal heel goed, dat je de wereld niet in de eerste plaats kunt inrichten naar de wensen van de natuur- en vogelliefhebbers. Aan de andere kant weten we echter ook zeker, dat natuur en vogels iets zeer waardevols betekenen. De verdediging van al die waarden kunnen we plaatsen in de strijd om een goed menselijk leefmilieu.

Wij vogelaars, al zijn we dan vaak georganiseerd in verenigingen, kunnen moeilijk een vuist maken. Gelukkig is er een duidelijk groeiende belangstelling voor milieuzaken in het algemeen. Het behoud van de natuur met wat daarin voorkomt, begint men ook in grotere kringen als een essentieel menselijk belang te zien.

Onze tijd eist veel feitenmateriaal

Voor het behoud van mooie gebieden met de daarin levende fauna, zullen we veel feitenmateriaal moeten verzamelen. Onze tijd eist dat. Als er geen bewijzen zijn is een zaak verloren. Aangetoond zal moeten worden, dat ons streven ook de mens (en hem vaak in de eerste plaats) dient. Een gebied waarom olieindustrieën en natuurbehoud touwtrekken, zal bewaard blijven, vooral als menselijke belangen dat vragen. Onze techniek maakt het nu eenmaal mogelijk de gehele aarde overhoop te halen, op zoek naar delf-

stoffen en energiebronnen en bij de aanleg van steden, autowegen en vliegvelden.

Er zijn in onze maatschappij geen of vrijwel geen groepen die met opzet de natuur willen vernietigen en de vogels willen vergiften. Iedere groep komt op voor een aantal eigen prioriteiten, die echter steeds ook een algemeen maatschappelijke waarde bezitten. Wat niet wil zeggen, dat wat veel mensen willen, ook waardevoller zou zijn dan de dingen die nagestreefd worden door kleinere groepen.

Vergeleken met vroeger wordt er in ons land nu veel onderzoek gedaan, dat direkt kan bijdragen tot het behoud van de bestudeerde vogels. Veel grotere aantallen mensen dan destijds, zijn betrokken bij inventarisaties of andere vormen van onderzoek. Het is te wensen dat deze tendenties verder versterkt worden. Het ziet er naar uit, dat veel aandacht besteed moet worden aan de mens-vogel-(of uitgebreider: natuur-)relaties.

Hoe wordt de toekomst?

De vogelaar in de toekomst. Zal zijn werkterrein hoofdzakelijk bestaan uit recreatiebossen en gazons tussen flatgebouwen of blijven er ook weideland-schappen en wadden bestaan? Onze verwachtingen kunnen voor een dicht bevolkt land als het onze niet erg optimistisch zijn. Veel bestaande rijkdommen aan natuur en vogelleven zoals bv. in Zuidelijk Flevoland zijn slechts tijdelijk.

Natuurlijk zijn er de reservaten. Daarvan zullen er nog meer komen. Maar geen enkel reservaat is geïsoleerd van zijn omgeving. En vogels benutten meestal maar een deel van het jaar een bepaald reservaat. De alom vertegenwoordigde vervuiling laat bovendien geen enkel gebied geheel ongemoeid. Daar komt nog bij, dat als het werkelijk gaat spannen, zelfs beschermde gebieden vaak opgeofferd zullen worden aan andere belangen. De Beer is daarvan het klassieke voorbeeld, al leven we nu in een tijd waarin de belangen van de natuur meer gewicht in de schaal leggen dan toen.

Bij alle gedachten over de toekomst van de natuur en de vogels (en niet in het minst van de mens zelf) is de toename van de bevolking op de wereld zonder twijfel het dreigende probleem op de achtergrond. Wij in Nederland zullen dat probleem in steeds scherper mate ondervinden. Als daarvoor geen oplossingen voor gevonden worden, is het met de natuur op grote delen van de aarde onherroepelijk gedaan. Een zeer leesbaar boek (zie pag. 38) over al die moeilijkheden is geschreven door Paul Ehrlich (1971). Op de laatste conferentie van de Internationale raad voor vogelbescherming, op Texel in september 1970, werd een resolutie aangenomen die regeringen aanbeveelt maatregelen te nemen tegen overmatige bevolkingsgroei en geboortebeperving te bevorderen (Bezemer 1971). Deze evolutie wijst wel duidelijk op de veranderde verhoudingen.

Geleidelijke verarming

Hij die beweert, dat het dichtst bevolkte land ter wereld (Nederland) nog steeds opvallend vogelrijk is heeft gelijk, maar vergeet vermoedelijk dat we in een overgangsfase zitten van tijdelijke aard. Het gaat bovendien niet in

de eerste plaats om de aantallen maar om de diversiteit, om de verscheidenheid dus. Deze dreigt steeds meer verloren te gaan. Gehele ecosystemen zijn bezig te verarmen, doordat soorten daaruit gaan verdwijnen. Illustratief in dit verband is de achteruitgang of zelfs verdwijning van vele soorten stootvogels en sterns uit biotopen waarin ze tot voor kort nog goed vertegenwoordigd waren. Eerst ruimen de meest gevoelige soorten die aan het eind van voedselketens staan het veld.

Voorlopig zien we dus een geleidelijke verarming. Of die binnen afzienbare tijd als het nog niet te laat is, tot stilstand kan komen is niet te zeggen. Hierbij zijn zoveel factoren in het geding dat iedere voorspelling volkomen speculatief is.

- *J. Philippona, Noordermeent 29, Kraggenburg, Noordoostpolder*

LITTERATUUR

Ehrlich, Paul R. (1971): De bevolkingsexplosie. Amsterdam/Brussel.

Bezemer, K. W. L. (1971): Op Texel werden internationale vogelbeschermingsproblemen besproken. Het Vogeljaar 19, nr. 2; 474-477.

Ouweneel, G. L. (1965): Een merkwaardig weerzien op „De Beer”. Het Vogeljaar 13, nr. 5; 535-536.

Ouweneel, G. L. (1971): 'n Weerzien. Het Vogeljaar 19 nr. 2; 478-479.

Warren, Hans (1971): De geelgors en de bonte kraai. Het Vogeljaar 19, nr. 540-541.

Cetti's zanger

Op 16 oktober 1971 waren D. A. Jonkers, mevr. T. Jonkers-Kemper, J. Harder en ondergetekende bezig vogels te vangen voor vogeltrek onderzoek. De netten stonden langs de Oostvaardersdijk in Zuidelijk Flevoland t.h.v. paal 9.2 in het riet in de langs de dijk aanwezige wilgenbosjes. Bij het controleren van de netten ontdekten wij in de netten een vogel, die wij in eerste instantie uitmaakten voor een snor. Toen de vogel echter uit het net gehaald werd, vond iedereen hem iets te klein voor een snor. Ook had de vogel een zeer duidelijk oogstreep. Bij nadere determinatie bleek dat de gevangen vogel een Cetti's zanger moest zijn. Van de vogel werd een uiterlijk-beschrijving gemaakt, die later volkomen gelijk bleek aan de beschrijving in o.a. „Vogelgids” en Vogeltrekstations „Handkenmerken”. De vogel werd gemeten en op de gevoelige plaat vastgelegd. Voorzover mij bekend werd een week vóór onze vangst ook een Cetti's zanger gevangen in Zuidelijk Flevoland. De mogelijkheid van broeden lijkt niet uitgesloten. De biotoop is zeer geschikt voor deze vogel. („De Korhaan”, jrg. 5, nr. 6, pag. 14).

- *J. van der Geld, Dorpsstraat 352, Wormer*

Europees Coördinatie-Comité tegen de Belgische vogelvangst

Dit comité (secr. Lucas Henninckstraat 42, B-2610 Wilrijk, België, tel. 03 - 27 33 17 of 03 - 63 04 65) heeft op 16 november 1971 een protesttelegram gezonden aan de heer Charles Heger, Belgisch minister van Landbouw. Deze brief, welke door diverse ornithologische organisaties uit diverse landen werd ondertekend keert zich fel tegen de vogelvangst in België welke elk najaar tussen 1 oktober en 15 november plaats vindt en waar 20.000 vogelvangers/handelaren 46 dagen lang aan deelnemen. Ook de jongeren coördineerden zich in het Anti-Vogelvangst-comité (hetzelfde adres, zie hierboven). Het comité eist: in de regering van morgen een minister voor milieu-bescherming, met natuurbehoud en faunabescherming onder haar bevoegdheid; het verbod van DDT, van alle andere niet afbreekbare gechlloreerde koolwaterstoffen en soortgelijke producten en hun vervanging door selectieve middelen; het verplicht stellen van het jachtexamen en de eerlijke en loyale toepassing van de door België bekrachtigde internationale verdragen inzake vogelbescherming en de afschaffing van de vogelvangst.

J.T.